

Tema 12: Inkarnacija

Isus je Jedini Božji Sin koji je postao čovjekom poradi našeg spasenja. On je savršeni Bog i savršeni čovjek: uzeo je naš materijalno-tjelesni način postojanja, podložan mnogim potrebama, da nas spasi od naših grijeha. Sveta Marija je doista Majka Božja jer Onaj koga je ona kao čovjeka začela, djelovanjem Duha Svetoga, nije nitko drugi doli vječni Sin Očev.

12.12.2023.

Članak poslušajte [ovdje](#).

Isusov identitet u Novom zavjetu

Evandjelja nam govore o Isusovu životu i to je temelj cjelokupne kristološke doktrine. Kristologija nije ništa drugo nego razmišljanje o tome tko je Isus i što je došao učiniti u svijetu.

Ovo razmišljanje ima svoje polazište u spisima Novog zavjeta: evanđeljima, poslanicama svetog Pavla i svetog Ivana i drugim tekstovima. U njima se, u isto vrijeme, promišlja o Isusu i o njegovoj važnosti za čovjeka. I polaze od vrlo važnog uvjerenja: da Isus ne može biti samo čovjek. Zapravo, u godinama koje su uslijedile nakon uskrsnuća, prvi su kršćani štovali Isusovo ime, hvalili ga, pjevali mu hvalospjeve i okupljali se nedjeljom da slave euharistiju u njegov spomen.

Sve je to bilo vrlo logično kada se promatra Isusov život u cjelini. U

svjetlu onoga što govore evanđelja, vidi se da je Isus sebe smatrao jedinim Božjim predstavnikom u svijetu, pripisivao si je (čak i na ponizan i prirodan način) božanske prerogative kao što su opraštanje grijeha, reforma riječi koju je Bog objavio narodu preko Mojsija, i tražio je da ga se apsolutno ljubi. Sve je to potvrdio i važnim čudima kao što je Lazarovo uskrsnuće, koje je pokazalo njegovu vlast i moć nad kozmičkim elementima, ljudima i demonima, uskrsnuo je i s Očevog prijestolja nam poslao Duha Svetoga. Sve je to također značilo da je Isus ispunio obećanja koja je Bog dao Izraelu za posljednja i konačna vremena: obećanje o uspostavi Kraljevstva koje će trajati zauvijek, u kojem će On, Isus, biti Mesija-Kralj na nebeskom prijestolju. Isus nije mogao biti samo čovjek, ma koliko svetim ga željeli zamisliti.

Ovo uvjerenje je, međutim, otvaralo jedno temeljno pitanje: kakav je odnos Isus imao s Bogom? Na ovo pitanje prvim kršćanima nije bilo lako odgovoriti. Oni su vjerovali da postoji samo jedan Bog, ali su također vidjeli da Isus djeluje i govori kao da je sam Bog. Problem je tada bio vrlo jasan: možemo li reći da je Isus Bog? Ali u kojem smislu? Ne znači li to priznati dva boga? Ovo posljednje je bilo apsurdno, budući da su i oni, kao i svi Židovi, bili uvjereni da može postojati samo jedan Bog. Dakle, kakav je Isusov odnos s Bogom Izraela?

Ovo razmišljanje postupno će dovesti do zadovoljavajućih odgovora. Već u poslanicama svetoga Pavla vidimo da apostol na različite načine izražava Isusovo božanstvo, ne miješajući ga s Bogom Ocem i ne potvrđujući dva boga. Na primjer, u Prvoj poslanici Korinćanima on piše: »nama je jedan Bog, Otac, od koga je sve, a mi za

njega; i jedan Gospodin, Isus Krist, po kome je sve, i mi po njemu.« (1 Kor 8,6). On koristi ovaj izraz, »jedan Bog i jedan Gospodin«, koji u praksi stavlja Boga Oca i Krista na istu razinu, budući da je u Starom zavjetu „Gospodin” bilo »najuobičajenije ime za naznaku samog boštva Boga Izraelova« (*Katkizam*, br. 446).

»Pridajući Isusu božanski naslov „Gospodin”, kako navodi *Katekizam Katoličke Crkve*, prve ispovijesti crkvene vjere već od početka tvrde da moć, čast i slava vlastite Bogu Ocu pristaju i Isusu, jer je on „božanske naravi” (*Katekizam*, br. 449).

Sve to još jasnije govori Ivanovo evanđelje koje od početka jasno razlikuje Boga Oca od Božje Riječi koja je oduvijek u Bogu i koja je sama bila Bog (usp. Iv 1,1). Isus je, kaže sveti Ivan, utjelovljena Riječ, koja je postala čovjekom i došla na svijet za naše spasenje. Ta je Riječ postojala prije vremena i stvaranja i, prema

tome, nije stvorena. Ona je oduvijek bila Očeva Riječ i zato se razlikuje od Oca iako je u odnosu s Njim. Ovo je važan tekst, u kojem sveti Ivan odgovara na problem kako reći da je Isus Bog, a da to ne podrazumijeva da postoje dva boga. Ta je Riječ – smatra sveti Ivan – božanska kao i sam Otac, ali se ne može smatrati drugim Bogom jer je potpuno ovisna o Ocu. Ovdje se otvara put za razmatranje jednoga Boga kao trojstva osoba: Oca, Sina i Duha. Tako u Novom zavjetu Bog Izraelov otvara svoju intimu i otkriva se kao Ljubav, Ljubav koja ostvaruje savršeno jedinstvo triju božanskih osoba.

Isusov identitet u svjetlu ekumenskih sabora

U stoljećima nakon apostolske ere Crkva je bolje definirala svoje poznavanje Isusa i produbila ga na temelju onoga što je potvrdio Novi zavjet. Širenje evangelizacije dovelo

je Evanđelje u dodir s nežidovskim svijetom, a posebno s grčkom mišlju, koja je u različitim stupnjevima priznavala mnogoboštvo. U tom kontekstu moglo bi se misliti da je Isus bio kao drugi Bog, manji od Oca, sposoban mijenjati se i utjelovljivati (za razliku od Oca koji bi bio nepromjenjiv). Bio je to Arijev prijedlog protiv kojeg je Nicejski sabor reagirao 325. godine (usp. *Katekizam*, br. 465).

Na ovom saboru oblikovano je ono što svake nedjelje izgovaramo u Vjeronanju, a to je da je Isus Bog od Boga, svjetlo od svjetla, pravi Bog od pravoga Boga, rođen, nestvoren, *istobitan s Ocem*. Time je bilo jasno da Otac i Sin dijele isto jedinstveno božanstvo i imaju isto dostojanstvo. Stoljeće kasnije pojavio se još jedan važan problem: ako je Isus Bog, kako može biti čovjek u isto vrijeme? Iskustvo nam govori da je čovjek individua, a Bog je također zasebno i

individualno biće. Kako mogu biti jedna stvarnost? Kad razmišljamo o Kristu, ne bi li bilo logičnije da se radi o dva različita bića, iako na neki način duboko ujedinjena? U tom smjeru išao je i prijedlog carigradskog patrijarha Nestorija. Za njega Bog i čovjek Isus čine jedinstvo jer uvijek djeluju u savršenoj povezanosti. Slično kao što galopirajući konj i jahač koji njime upravlja, međusobno se prilagođavaju, iako su zapravo dva različita bića koja čine jednu figuru. Polazeći od ovog stajališta, Nestorije je zaključio da je Isus rođen, živio u Palestini, umro na križu itd., ali se isto ne može reći za Boga. Vječna Riječ je nepromjenjiva i ne može se roditi kao ljudsko biće. Zbog toga se ne može reći da je Marija majka Božja, nego samo majka čovjeka Isusa.

Problem s ovim stajalištem je u tome što nije stvarno jamčilo da je Krist

jedno biće, jedna živa stvarnost, kao što to vidimo u evanđeljima.

Suprotstavio mu se sabor u Efezu 431. godine. Ovaj je Sabor smatrao da je druga osoba Trojstva, Riječ Božja, postala tijelom, to jest da je ljudsku narav učinila svojom vlastitom, kao da ju je ugradila u sebe (usp. *Katekizam*, br. 446). Zato je to jedno biće, a ne dvije različite stvarnosti, više ili manje sjedinjene, kako je tvrdio Nestorije. Ime „Isus” upućuje na Riječ koja je ljudsku prirodu učinila svojom jednom kad je tijelom postala. Ova je doktrina poznata kao „hipostasko jedinstvo” (jer je čovjek integriran u već postojeću osobu Riječi = u hipostazu Riječi). Formulirana je na koncilu u Efezu.

Bilo je, međutim, onih koji su krivo shvatili ovu doktrinu, i stoga mislili da se ljudski element u Kristu razdvaja u božanskoj naravi jer je ona apsorpira. Tako Isusova ljudska

narav gubila svu svoju dosljednost. Da bi prevladao ovu pogrešku, dvadeset godina kasnije, drugi ekumenski sabor, održan u gradu Kalcedonu, preformulirao je ideju Efeza na nešto drugačiji način: Isus je jedna osoba, rekao je Koncil, ali on postoji u dvostrukom obliku: kao Bog vječno i kao čovjek u vremenu. On je pravi Bog i pravi čovjek, savršeni Bog i potpuni čovjek. Prema tome su kasniji sabori razjasnili kalcedonski nauk i izvukli neke zsključke, kao što je, na primjer, da Isus ima istinsku ljudsku volju, budući da je on uistinu čovjek. I kao čovjek izvršio je djelo našega spasenja.

Utjelovljenje

Izvan povijesnih problema, ono što je temeljno u nauku o utjelovljenju je osobna prisutnost Sina Božjega u povijesti čovječanstva. Po njegovim riječima i ljudskim djelima upoznajemo Sina Božjega i na neki

način shvaćamo kakav je sam Bog. I ono što vidimo, prije svega, jest da je Bog ljubav, snažna ljubav sposobna dati život za nas.

Utjelovljenje je djelo Trojedinog Boga. Otac šalje svoga Sina u svijet, odnosno Sin ulazi u vrijeme i ljudsku supstanciju čini svojom, čovještvo koje Duh Sveti podiže u djevičanskoj utrobi Marijinoj, uz njezinu suradnju i pristanak. Na taj način Božja Riječ, koja je oduvijek postojala, počinje postojati i kao čovjek u povijesti.

Prisutnost Sina Božjega u povijesti također je blizina Oca i Duha Svetoga, budući da u Isusu i po Njemu ljudima pruža prilika da upoznaju i druge božanske osobe. Nadasve je sveti Ivan inzistirao na ovim aspektima: Isusov dolazak otkriva intimne i nedostupne značajke božanskog Bića, tako da Onaj kojega »nitko nikada ne vidje« (Iv 1, 18) postaje očit u životu Krista,

utjelovljenog Jedinorođenca. Krist svojim djelima, svojim osjećajima i riječima pokazuje svoj odnos s Ocem i s ljudima, Božju dobrohotnost prema stvorenjima te vrijednost i značenje zemaljske stvarnosti.

Isus je, dakle, Jedini Božji Sin koji je za naše spasenje postao čovjekom. On je i nositelj Duha Svetoga, njegov hram i obitavalište u povijesti, pa se zato naziva i Krist, Pomazanik. Zasigurno, drugi likovi drevnog Izraela bili su pomazani uljem prigodom svog posebnog poziva ili poslanja i da bi označili prisutnost božanskog Duha u njima, ali Isusovo pomazanje je mnogo radikalnije, budući da proizlazi iz njegove vlastite naravi čovjeka, iz otajstva utjelovljenja. Isus dolazi na svijet u potpunosti pomazan Duhom, i stoga sve u vezi s njim doziva u pamet božansku prisutnost i odražava čistoću i duhovnost stvarnosti neba.

I ta radikalna prisutnost Duha također ga ispunja milošću i nadnaravnim darovima, koje pokazuje u svojim djelima, punim pravde i dobrote, i koji nadahnjuju njegove riječi, moćne ili nježne, ali uvijek pune mudrosti i života. Sve u Isusu otkriva ljudima Božju ljubav i ta se ljubav, koja ispunjava njegovo ljudsko srce, izlijeva na stvarnost s kojom se susreće, na sve što je grijeh oštetio, da to preobrazi i vrati Ocu.

Isusovo znanje i ljudska volja

Već smo rekli da je Isus savršeni Bog i savršeni čovjek. Naravno, budući da je Bog, on ima vječno i bezvremeno znanje o svim stvarima, ali jednom kad je postao čovjekom, on spoznaje svijet jednako kao i ljudi, odnosno Isus, poput nas, spoznaje vanjsku stvarnost kroz iskustva, slike, koncepte itd. koji se formiraju u njegovom ljudskom umu. Kad se utjelovio, Krist nije htio prekršiti

zakone prirode i zato je i on morao naučiti mnoge stvari kao i svaki čovjek: naučio je govoriti, čitati, raditi, malo po malo upoznavati elemente potrebne za praktični život, a morao je također naučiti i mnoge stvari o religioznosti Izraela kojoj su ga uglavnom poučavali Marija i Josip.

Kristov ljudski um, kao i svaka ljudska inteligencija, bio je ograničen. Međutim, to ne znači da Gospodin nije imao znanje koje nadilazi ono što je moguće običnom ljudskom iskustvu ili znanosti: nadnaravno znanje. Evanđelja pokazuju, na primjer, da je Isus predvidio izdaju svetog Petra i Jude. U ovim i drugim sličnim slučajevima radilo se o predosjećajima koje je Kristov ljudski um primio kao plod božanskog nadahnuća.

Međutim, najvažnije i najdublje znanje koje je Isus imao u svom

životu na zemlji bilo je ono o njegovom Bogu Ocu. To je znanje također bilo duboko nadnaravno i činilo je trajnu dimenziju njegovog javnog i intimnog života, zbog činjenice da je njegova Osoba bila vječno sjedinjena s Ocem – On je Jedinorođenac od Oca – i njegova je ljudskost bila ujedinjena (integrirana) u njegovoj osobi. Stoga je Isus u svojoj ljudskoj svijesti doživio svoje savršeno jedinstvo s Ocem. Bio je potpuno svjestan da je Sin Božji, poslan na svijet da spasi ljude.

Kompendij Katekizma Katoličke Crkve sažeo je ljudsku spoznaju Krista na ovaj način: »Sin Božji uzeo je tijelo obdareno razumnom ljudskom dušom. Svojom ljudskom inteligencijom Isus je kroz iskustvo naučio mnoge stvari. Ali, i kao čovjek, Sin Božji imao je intimnu i neposrednu spoznaju Boga svog Oca. Također je prodro u tajne ljudske

misli i u potpunosti je upoznao vječne planove koje je došao otkriti«(br. 90).

Isus je također imao pravu ljudsku volju i bio je potpuno slobodan čovjek. Bio je slobodan ponajprije jer nije bio podložan onom unutarnjem neredu koji u nama nastaje pod utjecajem istočnog grijeha, a koji nas navodi da se lako prepustimo trima požudama – požudama svijeta, očiju i tijela — i da nas one zarobe. Duh Sveti oblikovao je njegovu ljudskost od njegovih početaka u Marijinoj utrobi i nakon toga je uvijek bio potpuno prisutan u njegovu životu. Ali u dubljem smislu Isus je bio slobodan jer su njegovi postupci uvijek bili motivirani ljubavlju prema Ocu i poslanju koje mu je povjerio. U svakom je trenutku želio vršiti Očevu volju, a ljubav Duha Svetoga u njegovu srcu ispunjavala je njegova djela pravednošću i ljubavlju. Dakle, kako je rekao Drugi

vatikanski sabor, Isus će za nas uvijek biti uzor onoga što čovjek jest (usp. *Gaudium et spes*, br. 22).

Ta velika Kristova sloboda očitovala se na mnoge načine: nije dopuštao da ga određuju ljudi ili okolnosti ili bilo koji oblik straha, niti se podčinjavao kulturnim barijerama društva svoga vremena, u kojem su pravednici prezirali grešnike i trudili su se ne miješati s njima. Isus je, naprotiv, jeo s grešnicima i čak je izabrao neke učenike, poput Mateja, u onim sredinama koje nisu bile cijenjene u društvu. Nije smatrao neprikladnim što je raskinuo beskorisne legalizme, iako su bili rašireni u njegovo vrijeme, što se ljutio i obarao stolove trgovcima koji su narušavali sveto dostojanstvo Hrama. Nije dopustio da ga uvjetuje obitelj, strukture moći, niti se imalo libio kada se trebalo suočiti se s farizejima i osuditi što su činili krivo i, iznad svega, dobrovoljno je dao svoj život za nas.

Vidi se dakle da je Isus imao veliku slobodu, koja mu je dopuštala da uvijek bira ono što je dobro za ljude, što se sviđa Ocu. U svemu tome Isus je svojom ljudskom voljom izvršio ono što je zauvijek odlučio zajedno s Ocem i Duhom Svetim. Kristovo je djelovanje unijelo Božju ljubav i milosrđe prema ljudima u povijesti.

Vrijednost otajstva utjelovljenja

Kada u Vjeronanju govorimo »utjelovio se po Duhu Svetom od Djevice Marije«, potvrđujemo da je čovječanstvo koje preuzima Riječ istinito i stvarno, plod tijela žene, odnosno da je On jedan od nas i pripada našoj rasi. Da nije tako, ne bi imao ljudsko srce ni dušu, ne bi mogao patiti ni umrijeti, niti bi bilo uskrsnuća. Zato je otajstvo utjelovljenja osnova i pretpostavka svih ostalih otajstava Isusova života.

Riječ je uzela naše materijalno i tjelesno stanje, podložno mnogim

potrebama, da nas spasi od naših grijeha i vrati u kuću našeg Boga Oca, budući da nas je Bog stvorio da budemo njegova posvojena djeca. To djelo spasenja Gospodin provodi svim svojim djelima, i u onim godinama mladosti (tzv. Kristov „skriveni život”) koje nisu imale osobitu javnu važnost.

Sva Isusova djela utječu na naše otkupljenje jer čineći ono što je pravedno i čestito, Ocu ugodno, omogućuje i nama da tako živimo i na taj način nam pokazuje put. Oci Crkve voljeli su reći da je Isus, učinivši je svojom, našu narav ozdravio i pročistio. Možemo nadopuniti ovu misao govoreći da je Gospodin pročistio običan život, učinivši ga svojim. Preobrazio ga je u nešto što je Bogu ugodno. Kao što je sveti Josemaría rekao: »Isus koji raste i živi kao jedan od nas objavljuje nam da čovjekov život, njegov svakodnevni obični posao, ima Božji

smisao« (*Susret s Kristom*, br. 14). Sa svog mjesta na nebu, uskrsli Isus daje nam svoju milost kako bismo u našim svakodnevnim zadaćama mogli otkriti ljubav koju Bog ima prema nama, i da nam one na taj način budu put posvećenja. Tako je Isus svojim životom postao naš put koji nas vodi k Ocu.

Osim svoje *otkupiteljske* vrijednosti, sva Isusova djela imaju vrijednost *objave*, jer nam otkirvaju Božju ljubav prema nama, i *rekapitulacijsku* vrijednost, budući da ostvaruju Božji projekt u čovječanstvu i uspostavljaju Božju suverenost, njegovo kraljevstvo, u svijetu.

Marija, majka Božja i majka Crkve

Djevica Marija je predodređena da bude Majka Božja od vječnosti zajedno s Utjelovljenjem Riječi.

»Da bi bila Spasiteljeva Majka, Marija „je od Boga bila obdarena darovima dostojnima tolike zadaće”(LG 56)« (*Katekizam*, 490). Arkandeo sveti Gabrijel, u trenutku Blagovijesti, obraća joj se s pozdravom »milosti puna« (Lk 1, 28). Prije nego što se Riječ utjelovila, Marija je već bila milosti puna zbog božanskim darova kojima je bila obdarena. Gospodin joj je udijelio ove posebne darove milosti jer ju je pripremio da bude Njegova Majka. Vođena njima, mogla je slobodno pristati na objavu svog poziva (usp. *Katekizam*, 490), ostati čista od svakog osobnog grijeha (usp. *Katekizam*, 493) i potpuno se predati službi otkupiteljskog djela Sina.

Ona sama je bila otkupljena od svog začeća: »Tako dogma o Bezgrešnom začeću, proglašena od pape Pija IX. 1854. godine, izjavljuje: „Preblašena Djevica Marija u prvom trenutku svoga začeća, jedinstvenom je milošću i povlasticom svemogućega

Boga, u predviđanju zasluga Isusa Krista Spasitelja ljudskog roda, bila očuvana od svake ljage istočnoga grijeha”(DS 2803)« (*Katekizam*, 491).

Sveta Marija je uistinu Majka Božja jer »onaj kojeg je Marija po Duhu Svetom začela kao čovjeka, [...] jest vječni Očev Sin, druga Osoba presvetog Trojstva« (*Katekizam*, 495).

Marija je oduvijek bila Djevica. Crkva od davnina ispovijeda u Vjerovanju i slavi u svojoj liturgiji »trajno Marijino djevičanstvo (cf. LG 52)« (*Katekizam*, 499; usp. *Katekizam*, 496-507). Ta se vjera Crkve odražava u drevnoj formuli: »Djevica prije poroda, u porodu i poslije poroda«. Od samoga početka, »Crkva je ispovijedala da je Isus u krilu Djevice Marije začet samom snagom Duha Svetoga, potvrđujući i tjelesni vidik toga događaja: Isus je bio začet bez sjemena, od Duha Svetog« (*Katekizam*, 496). Marija je također

bila djevica u rađanju, jer je Isus, pri rođenju, posvetio njezino djevičanstvo (usp. *Katekizam*, 499). I, također je ostala djevica nakon Isusova rođenja.

Marija je uznesena na Nebo. Bezgrješna Djevica, sačuvana od svake ljage istočnog grijeha, nakon što je završila svoj životni put na zemlji, uznesena je u slavu neba i uzdignuta na Gospodinovo prijestolje kao Kraljica svemira, da se potpunije suobliči svome Sinu, Gospodaru nad Gospodarima i pobjedniku grijeha i smrti. Njezino Uznesenje na nebo predstavlja anticipaciju uskrsnuća drugih kršćana (usp. *Katekizam*, 966).

Marija je Majka Otkupitelja. Zato njezino božansko majčinstvo uključuje i njezinu suradnju u spasenju ljudi: »Marija je, [...] pristajući uz božansku riječ, postala Isusovom majkom; nikakvim

griehom spriječena, svim je srcem prihvatila Božju spasenjsku volju te se kao Gospodnja službenica posve posvetila osobi i djelu svojega Sina služeći pod njim i s njime po milosti svemogućega Boga otajstvu otkupljenja» (*Lumen Gentium*, br. 56). Ta se suradnja očituje uglavnom u njezinu duhovnom majčinstvu. Ona je doista naša majka u redu milosti i od rođenja surađuje sa životom milosti i duhovnim razvojem vjernika. Nadalje, s neba se brine za nas kao majka, tražeći svojim višestrukim zagovorom Božje milosti koje su nam potrebne za naš kršćanski poziv i naše spasenje (usp. *Katekizam*, 969).

Marija je slika i model Crkve:

»Djevica je Marija za Crkvu uzor vjere i ljubavi. Zbog toga je „preodlični i sasvim osobiti ud Crkve” štoviše, ona je „pralik”, tip Crkve (LG 63)» (*Katekizam*, 967).
Pavao VI., 21. studenog 1964.,

svečano je nazvao Mariju Majkom Crkve, kako bi izričito naglasio majčinsku ulogu koju Djevica ima nad kršćanskim narodom.

Razumljivo je, s obzirom na ono što smo objasnili, da je pobožnost Crkve prema Blaženoj Djevici unutarnji element kršćanskog bogoslužja.

»Crkva s pravom posebnim štovanjem časti« (*Katekizam*, 971) Blaženu Djevicu, što se očituje u brojnim svetkovinama, liturgijskim sjećanjima i običajima pobožnosti koje mu mi katolici posvećujemo.

Antonio Ducay

Osnovna literatura

—*Katekizam Katoličke Crkve*,
430-534, 720-726 i 963-975.

—Ivan Pavao I.I, *Creo en Jesucristo. Catequesis sobre el Credo (II)*, Palabra, Madrid 1996.

Preporučena literatura

—Antonio Ducay, *Jesús, el Hijo Salvador*, Rialp, Madrid 2015, (posebice poglavlja II-IV). —Vicente Ferrer Barrientos, *Jesucristo nuestro Salvador*, Rialp, Madrid 2015.

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/tema-12-inkarnacija/](https://opusdei.org/hr-hr/article/tema-12-inkarnacija/)
(30.03.2025.)